

TELEGRAFUL ROMAN.

N° 16. ANULU XIII.

Telegrafulu ese de doua ori pe septembra: joia si Dumineca. — Prenumeratia se face in Sabiu la expeditorul de afara la c. r. poste, cu bani gata prin scrisori francate, adresate catre expeditor. Pretiul prenumeratii pentru Sabiu este pe anu 7 fl. v. a. ear' pe o jumate de anu 3 fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciele din Monarchia pe unu ann 8 fl. era pe o jumate de anu 4 fl. v. a. Pentru principale si tieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platesc pentru intea ora cu 7 cr. sirul cu litere mici, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. si pentru a treia repetare cu 3 1/2 cr. v. a.

Sabiu, in 25 Febr. (9 Mart.) 1865.

Dotarea preotimel serbesci.

(Continuare si capetu din nr. 14 si 15.)

Alu doilea principiu adoptat de congressu in caus'a dotarei preotimel este: conservarea sesiunilor de pamentu in natura, seu cu alte cuvinte: pastrarea acelor realitati, ce preotimele are deja in mana. Motivele, ce au condus pre congressulu aici, se paru a fi fostu trei: unulu pastrarea unui dreptu vechiu, altulu fiindca pamentul este posessiunea cea mai sigura, carea nu e asiá espusa schimbárilor tempului, carea totdeun'a reprezinta pretiu de bani, ba alu carei pretiu crese in proportiune egala cu immultirea populatunei si cu propasarea eii in cultura; in fine alu treilea motivu se pare a fi fostu acel'a, ca sa nu se incarce comunele cu sarcini si contribuiri noue, ceeace aru si fostu de ne'ncungurata lipsa atunci, candu s'aru si hotaritul a se face dotarea preotimel in bani gata. Tote aceste motive suntu demne de considerare si din partea nostra, caci si preotimea romana cea atatu de lipsita se occupa tocmai in tempurile acestea de reforme in tote partile adeseori cu venturarea intrebarei, ca la casu de dotare ce aru si mai bine a cere si respective a priimi: bani ori pamentu? Respusu e usioru: ce se poate mai cu inlesnire! Si acest'a in cele mai multe comune, si romanesci, si serbesci, de siguru va fi pamentulu.

In fine a hotaritul congressulu a relui, adeca a rescumpera, a rebonifica stola prin introducerea de lefi fixe anumite, classificate pentru capelani, parochi si protopopii. Cea mai mica lefa pentru unu parochu aru si 400 f. v. a. pe anu. Cele pentru capelani si protopresbiteri nu ne suntu cunoscute. (A se vedea pentru completare: Mai nou.) Acesta mesura se recomanda, ba devine trebuinciosa prin impregiurarea aceea, ca stola seu venitulu din epitachilu este in scadere necontentita. Preotimea romana, de siguru inca mai multu decatu cea serbesca, patimesce de acesta scadere in modulu celu mai simbiliu; caci pecandu stola scade si se impatica, pe atunci functiunile, datorintele si trebuintele preotimel se multimiescu pe di ce merge. La acesta insa se mai adauge— celu putin prin Transilvania— si acelu reu, ca si taxele acelea ne'nsennate nu se dau preotilor regulati, ci adeseori numai dupa septemani, luni seu ani, ba nu arareori remanu pentru totdeun'a nerespunse. De aceea reuirea unei stole neregulate si nesigure prin lefi fixe, fara 'ndoiala este o propasare in administrarea bisericei.

Amu percursu aceste intrebari inadinsu, pentruca manea poimane si biserica nostra romanescă va trebui sa iee la pertractare caus'a cea momentosa a dotarei preotimel. Chiar si in sinodulu anului 1864. se facusera propunerii in privintia acesta, si numai neopportunitatea tempului de atunci, candu biserica 'ntrega era in acceptare incordata la 'neuvintirea mitropoliei, a fostu motivulu, de sinodulu— pelanga tota urgintia causei— nu o-a luat atunci la pertractare. Ceeace insa atunci nu s'a facutu, se va face fara 'ndoiala la celu mai da aproape Sinodu alu bisericei nostre romane, si asiá amu credutu, ca nu va fi fara folosu, a aminti procederea congresului serbescu in acesta causa si astfelui a ne luá si noi ansa si materia de cugetatua referintiele nostre proprie. Caci despre aceea credem ca nu mai poate fi 'ndoiala, ca din organisarea administrativa a bisericei nostre dotarea preotimel face o parte forte 'nsennata. Unu poporu crestinescu civilisatu, care si-aru neglige preotimela, aru neglige venitoriu seu, s'aru neglige insusi pre sine.

Dela Congressulu serbescu.

Dela acestu corpu, ale carui pertractari parte mare ne atingu si pre noi deaproape, comunicam dupa "Wiener Ztg." urmatorele, de-si cam tardu, totusi interesante.

In siedint'a 3. a congressului referéza Dr. Hädzic despre activitatea comitetului, ce fusese insarcinat cu elaborarea propositiunilor pentru congressu. Din referad'a acest'a accentuamu atat'a, ca comitetul a preconsultat cu diligintia partea ce se cuvine Românilor din fondurile nationale si a tiparit in privintia acest'a unu memorandu pretiosu, elaborat de secretarul national Dr. Raic.

Parochulu Zivkovic referéza despre opiniiile comitetului in privint'a reducerei si dotarei preotilor. Dorint'a comitetului, de a se crea unu clerus luminat, i-a imposu ca o necessitate, a face redactiuni, a relui (a despargubi) birulu si stola, si astfelu a pregati pentru preotimel mirenesca o pozitie mai buna pe venitoru.

La desbaterea generala mai participa Prot. Milutinovic; Dr. Miletic apostrofaza trebuint'a de a statori drepturi fundamentale, prin cari sa se reguleze referintele intre biserica si statu; toldeodata trage atentia casei asupr'a trebuintei celei mari de a se infiintia in Neoplanta o academia specifica serbesca, in fine propune a se constitui doua comitete, din care unulu sa consulte asupr'a trebuintelor materiale, ear celalaltu asupr'a celor spirituale ale nativenei serbesci. Propunerea acest'a se sprijinesce de mai multi, ear de alta parte se aduce alta propunere, ca adica sa se formeze numai una singura comitetu cu mai multe sectiuni. In fine insa nu se priimesce nici un'a nici alt'a, ci propunerea comissarului, ca de ore ce propositiunile acestea ale comitetelor prejudeca dreptului fiacarui membru de a face si elu insusi propuneri, si fiindca mai departe se poate ntempla si aceea, ca congressulu o propositiune elaborata de comitetu cu multa diligintia si in tempu mai indelungat sa nu o priimesca: pentru aceea sa se formeze unu comitetu mai mare, caruia sa se predecespre consultare atatu propositiunile priimate p'anacum, catu si acelea, ce se voru priimi de aici inainte.

Dintr'o corespondintia de mai tardu aflam, ea congressulu in cestiunea dotarei preotimel au hotaritul pentru unu parochu (afara de sessionile de pamentu) dotarea fixa in summ'a minimala de 400 f. v. a. Intr'un'a din siedintele din urma era sa se alergea unu comitetu anumitul pentru intielegerea cu Români; alegerea insa ramase pe josu, de orice congressulu doriti sa cunosea mai antau cerintele Romanilor mai de aproape.

Dupa scirile cele mai noue, si anume dupa o corespondintia a lui "Wanderer", siedint'a din 20 Febr. c. n. "a fostu forte sgomotosa; caci la ordinea diley era desbatere a asupr'a cerintelor Romanilor. Fiindca acesta nu venisera la siedintia, Comissarulu c. r. generalulu Philippovic propuse, a se trimite din partea congressului o deputatiune, carea sa recuire pre Romanii a veni la siedintia. Propunerea acesta produse o neplacere, ce diferia prea multu de tinuta de p'anacum a congressului. Deputatul Cernojevic se redica si dise: Ceru Serbii ceva dela Romanii? Ba! ci Romanii au lipsa de poporulu serbescu. Voi vedea eu, cine va cuteaza sa invite pre Romanii!" La aceste cuvinte urmara acclamatiuni sgomotose, in care irupsera si deputati militari ai congressului, si astfelu cadiu de tota propunerea comissarului regimului. "Dupa acestu eveniment, incheia "Wanderer," e forte neprobabilu, ca aru face Serbi Romanilor vreo concessiune essentiala.

Vomu reveni asupr'a acestui obiectu; deocamdata insa acceptam constatarea lucrului, pentruca o portare atatu de propita din partea unui congressu ni se pare prea neprobabila.

Precuventarea la istoria lui Iuliu Cesare de Imperatulu Napoleonu.

Din vieti a lui Iuliu Cesare, scrisa de Imperatulu Napoleonu s'a publicatu precuventarea, carea o producem si noi in cele urmatoare:

Adeverul istoric sa nu fia mai patinu săntu, că religiunea. Děca invetiaturile credintei radica susțele noștre preste interesele lumei acesteia, atunci invetiaturile istoriei insuflă din partea amore câtra frumosu și dreptu, precum ura câtra aceea, ce se pune în calea propasării umanității. Pentru ca fia folositore, pretindu invetiaturile aceste unele condițiuni. Faptele trebuie enarate cu acuratetă strictă, schimbările politice și sociale trebuie analizate după filosofia, și atracțiunea cea picantă a intemplierilor singuratic din vieti a barbatilor publicității, nu trebuie să detragă atențunea dela rolul loru politicu, nici să faga a se uită missiunea loru providențială.

Prea de multe ori ne presentă scriitoriu fascole diferte ale istoriei că pe nisce evenimente spontane, fără de a cauță originea loru naturală în faptele de mai nainte, elu se asemena atunci cu pictorele, carele reproduce numai singurătă din natură și are înaintea ochilor numai efectul piccoresc, fără de a potă pune în icon'a să o reproducere scientifică. Istoricul trebuie să fia mai multu decât unu pictor; întotdeauna geologului, care explică fenomenii globului pamantescu, trebuie să afle secretele, cari schimba și permute societățile.

Cari mijloce suntu însă la dispozitunea istoricului? Elu trebuie să urmeze regulele logicei. Mai întâi să avemu convingerea, că unu efectu mare radâma totdeun'a pe o cauza mare și nici odată pre un'a mica; cu alte cuvinte: o intemplare neinsemnată nu duce nici odată la rezultate de însemnatate, afara děca au existat mai înainte o cauza, care concedează, că prin o impregiurare usioră să se produca unu rezultat mare. Scanteia cauză numai atunci focu infriociat, candu cade pro materii aprindăciose gramadite la olalta. Montesquieu afirma assertiunea acăstă în modulu urmatoriu: „Nu norocul dominează lumea . . . Suntu cause generali morale și materiale, cari se vedu lucrându în ori ce monarchia, cari o radica, sustinu și o surpă; totuște intemplierile depindu dela cause și děca ruinăza pre statu intemplarea unei batalii, asiă dăra o cauza specială, atunci cauza specială care au datu ansa la ruină unui statu, în urmă unei singure batalii, trebuie să fia avutu de temeu o alta cauza generală; cu unu cunventu cursulu principale rupe după sine totuște intemplierile speciale.“¹⁾

Děca Romanii au reesită, mii de ani, din esaminele cele mai aspre și din periculii cei mai mari triumfatori, acăstă au avutu de a multiamînă unei asemenea cause generali, carea își facea învingatori de inimică loru și în urmă cărei perdeările bataliilor și nenorocirile partiale nu potura trage după sine ruină statului. Děca Romanii, cari au fostu datu lumii dovedi, că suntu unu poporu constituitoriu și care scie a fi mare prin libertate, dela Cesare încocă, paru a căde orbesce în servitute, cauza e de a se cauță în un'a cauza generală, carea împedecă republică în unu modu ingrozitoru, de a se reintorce la chiaritatea instituțiunilor sele de mainainte; recerintele și interesele unei societăți, ce se află în procesulu firei sale mai departe, pretindeau spre indestulirea loru alte mijloce. Precum ne arata logică în imprejurări memorabile imperiis'ă necesitate a existenței sele, asiă trebuie să vedemur indurarea indelungată a unei instituții documentarea bunătăției sele și în influenția nedisputabilă a unui barbatu asupră seculului seu, documentarea geniului seu.

Problemă este dar în cercetarea elementului de vietă, carele au datu instituției poterea, și în cercetarea ideei prevalente, carea au motivat activitatea unui barbatu. Děca urmăru noi regulele acestea; vomu evită ratacirile acelorui istorici, carii aduna faptele din secolii trecuti, fără de ale asiediă după însemnatatea loru filosofică; carii în modulu acestă înaltă ce este de desfaimatu și lasă în umbra, ce trebuie pusă la lumina. Nu analisă minuțioasa a organizației romane ne va pune în stare de a cuprinde durabilitatea unui imperiu atât de mare, ci o esaminare profunda a spiritului instituțiunilor sele; asemenea nu ne va descoperi enararea faptelor celor mai mici a unui barbatu mare, intrându în totuște detaliurile, secretul prevalenței sele, ci mai cu séma va rezulta acăstă din atentă cercetare a motivelor, cari au cerutu procederea sea.

Děca fapte extraordinari dovedescu unu spiritu escelentu, venim în cea mai mare contradicere cu mintea sanătoasă, adscriindu-i noi totuște patimile și totuște simținținile unei mediocrități. Să ce aru și mai falsu, că nerecunoscerea distinctiunii astorufelui de ființe privilegiate, cari apară din cindu în istoria că nisce lumini, ce au missiunea de a rasipă intuñerecului epocii loru și de a lumină viitorului. De altmintre denegarea unei astfel de distinctiuni aru și o vătemare a omenimii, credindu-o capace, de a se multiamînă pe tempu mai indelungat cu o domnire, carea n'ară și basata, nici pe o

marime adeverata, dar nici pe folosu nedisputabilu. Sa simu logici; atunci vomu fi și drepti.

Prea multor istorici le e mai usioru a degradă pe ómenii geniali, decât a se radică prin entuziasmu nobilu la înaltămea loru și decât a intră în planurile loru cele poternice. Asiă de exemplu, că sa vorbim de Cesare, în locu de a ni se areată Rom'a sfâșiată de resboie civile, coruptă de averi, calcându în piciore instituțiunile ei cele vechi, amenințată de popore potințe, de Galli, Germani și Parthi, carea nu mai potă să existe fără de o putere centrală mai tare, mai stabila și mai drăptă; în locu de a ni se infâsișă acăstă leonă fidela a adeverului, ne arată pre unu Cesare, carele încă că jude tinde după potestatea supremă. Děca se opune lui Sull'a děca e în neintelegeră cu Cicerone, děca se unesc cu Pompeiu, aceste totuște suntu numai rezultatul acelei circumspecțiuni astute, carea astă totuște, spre a-si pune totuște în serviciul seu; děca se arunca asupră Galliei, este numai, că prin deprădare să se înăvătișcă²⁾ său că sa-si castige soldati supuși pentru planurile săle; děca percurge marea, spre a aduce vulturii români în o tierra necunoscută, a cărei cucerire i asigură castigarea Galliei,³⁾ atunci acăstă o face pentru măgelele, care are să le afle în mările britice.⁴⁾ Děca după învingerea inimicilor celor infriociati ai Italiei dincolo de Alpi, eugetă la o campania contră Parthilor pentru resbunarea lui Crassu, dicu unii istorici, că naturelulu seu cerea că sa fia activu, să ca în campania elu trupesc totdeun'a era mai sanatosu⁵⁾; děca elu primea dela senatul cu multiamînta o cununa de lauri și o portă cu mandria, acăstă o face că sa-si acopere plesiguritatea lui; děca au fostu ucisi de cei cari au priimitu dela elu binefaceri în abundantia, acăstă s'au intemplatu, pentru ca elu vrea să se facă rege; că candu elu atâtă pentru contemporanii sei cătu și pentru posteritate n'ară fi fostu mai mare decât toti regii. Dela Suetoniu și Plutarchu încocă le place ómenilor a explică lucrurile cele mai nobile în modulu celu mai minutiosu. Dar din ce se poate cunoșce marimea unui barbatu? Din dominarea ideilor lui, candu principiele lui și sistemul lui triumfă și după moarte seau caderea lui. Pentru în adeveru, nu este criteriu unui geniu, candu elu durează și dincolo de nimică și dominarea lui se estinde preste generali viitor? Cesare dispără, dară influență lui e mai cu putere, decât candu era în vietă; Cicerone, contrariul lui, este silitu a eschiamă:

„Totuște faptele lui Cesare, scările lui, cuvintele lui, promisiunile lui, ideile lui au mai multă putere după moarte, că pâna candu era în vietă“⁶⁾.

Seculi intregi au fostu de ajunsu, a dîce lumei, acăstă său aceea au fostu voi'a lui Cesare, spre a aduce lumea la ascultare.

Cele de pâna acă arata din destulu scopulu, care l'amurău în vedere la compunerea acestei istorii. Scopulu acăstă este documentarea, ca provindării a candu creația barbată Cesare, Carolu celu mare și Napoleonu, o face, că sa arate poporeloru calea, care sa o urmeze, că sa sigileze cu geniul loru o era nouă și că în vreocatii-va ani sa seversiasca lucruri de sute de ani. Fericite poporele, care i intielegu și le urmăza. Nefericire preste acele, care nu-i cunoscu și combatau. Ele facu că Iudeii, ele crucifigu pe Messi'a loru.

Ele suntu órbe și demne de pedepsa; órbe, pentruca nu intielegu, ca totuște opintirile loru nu suntu în stare de a împedecă trimfulu definitiv alu binelui; demne de pedepsa, pentruca ele numai amana progressulu și împedeca aplicatiunea lui cea rapede și fruțifera. În adeveru nici uciderea lui Cesare, nici prinsoreea în St. Elen'a n'au potutu nimici cu totul două lucruri devenite populare, ce au fostu returnate prin o legatura, ascunsa sub mască libertăției. Brutu au străpusu Rom'a prin moarte lui Cesare în fatalitățile unui resboiu civil; elu n'au împedecatu imperiul lui Augustu, au facutu însă pe Nerone și Caligul'a posibili.

Ostracismulu lui Napoleonu conjuratu de Europă n'au împedecatu reinviarea imperialismului, dar suntemu încă departe de deslegarea cestiunilor celor mari, de linisirea pasiunilor, de multiamirea legitima, ce o dedu poporeloru imperialismulu celu d'antău. Asiă se adeveresc și acum în totuște dilele dela 1815 încocă proroci'a prinsului din St. Elen'a: „Câte lupte, cătu sange și căti ani voru mai fi de lipsă spre realizarea binelui, care l'amură vrutu eu pentru omenimne.“⁷⁾

¹⁾ Suetoniu, Cæsar XXI.

²⁾ Cesare decisă a merge în Britani'a, ale cărei popore mai în totuște resboile au datu ajutoriu Galliloru (Caesar de bello gallico IV, XX.)

³⁾ Suetoniu, Caesar XLVII.

⁴⁾ Appianu, resboile civile I, CX, 326 editiunea de Schweighäuser.

⁵⁾ Cicero, Epistolae ad Atticum XIV, X.

⁶⁾ In adeveru, căte agitații, resboile civile și revoluționi nu s'au intemprat în Europă dela 1815 încocă! In Franci'a, Spani'a, Itali'a, Poloni'a, Belgiu, Ungari'a, Greci'a, Germani'a!

Audim, ca Reverendissimulu d. Canonicu Ioann Negruțiu alias Fekete aru si denumitul Episcopu in dieces'a gr. cath. a Gherlei.

Bodioviciu, in granita militara romana. Iertatîne ca prea tardi revenim in publicu cu acest'a, — insa totu sperâmu ca vomu si priimiti ca si cei din a 11-a ora. Bucuri'a pentru redobandirea mitropoliei, si denumirea Escellenței Sele P. Episcopu Andreiu Baronu de Siagun'a de Arhiepiscopu si Mitropolitu au datu indemnui comunei Bodiovicene a aduce in modulu celu mai serbatorescu Maiestatei Sele fiindca multiamire pentru acestu actu solenelu si plinu de induare, care in 13/25 Februaru la 6 ore s'au manifestatu in urmatorulu tipu: Dupa ce s'au facut rogaciuni de multiamita in biserica parochiala, totu orasielulu a fostu illuminat, eara poporimea locala, insotita mai de toti Romanii din cerculu Almajanu au purcesu cu nenumerate facile dinaintea casarme imperatesci, acceptandu-i acolo d. Capitanu si comandante alu companiei Franciscu de Gunzy incungjuratu de Domnii oficieri si suboficieri, unde d. Parochu Georgiu Dimitreviciu prin o cuventare amesurata esprimă multiamirea intima in numele tuturor Românilor din cerculu Almajanu Maiestatii Sele pre bunului nostru monarchu, pentru acesta binesacere parintesca, si dupa ce totu poporul roman si-au arestatu simtiemintele sale prin immuite vivate pentru Maiestatea Sea Imperatului si pentru Escellența Sea noulu Mitropolitu, roga numitul d. parochu pre d. Capitanu sa binevoiesca, multiamita Romanilor din cerculu Almajanu a o impartasi treptatu pana la sacratulu tronu alu Maiestatii Sele Imperatului.

In fine multiamita publica si d. Antiste comunala, Epitropu si negotiatoriu Ioann Mileticiu, carele au fostu conductorulu acestei manifestatiuni de pietate bisericësca si natinala, si carele au adusu jertsele cele mai mari pentru acestu conductu.

N. B.

Din Berecseu (lîngă Timisiór'a) ni se scrie cu datulu 17/29 Ian. — a dou'a ora, caci corespondintia d'antaiu nu o-amu priimitu, — ca Dominec'a aceea a fostu pentru locuitorii comunei un'a din cele mai stralucite serbatori, tinendu-se chiamarea santului Duchu si facendu-se ferbinti rogaciuni cîtra Domnedieu, pentru scump'a sanatate si pacinica domnia a pre-gratiosului nostru Imperatru si Rege Franciscu Iosifu I., caci s'au induratu a intinde inalt'a sea mila si asupra apesatului poporu romanu, si a restituui Mitropolia romana, de carea fuseram lipsiti mai gata doue secole. La S. Liturgia si sub ss. daruri mai antaiu s'au rostitu rogaciuni, prin Preotii locali V. Murgu, Andreiu Clecanu si Ioann Carnicianu — pentru gratiosulu Imperatru si Rege; apoi pentru Escellența Sea P. Andreiu Baronu de Siagun'a, de curendu denumitulu Arhiepiscopu si Mitropolitu alu tuturor Romanilor greco-orientali din Transsilvan'a, Banatu si Ungari'a; — la a căroru amintire resunau treasurile pe afară. Cătra capetulu S. Liturgii Păr. Andreiu Clecanu a tinutu o cuventare bine nimerita cîtra numerosii credinciosi, ce erau fatia in biserica, spunendu-le insemnatarea si cuprinsulu serbatorei, si dandu-le sperantie de unu venitoru mai bunu in urmarea devenirei nostre subt unu capu alu bisericei nostre resaritene romane. — In fine scolarii din coru au intonatul imnul popularu. Totu in acesta di memorabila sér'a pe la 6 ore, elevii cu docentele Petru Andreiu mergendu in susu si'n josu pe stratele comunei, cu stégulu imperatescu si natinalu, fundu luminate stratele comunei de lumini aprinse in ferestre, au cantat: „Descéptate Române“ si alte cantari natiale intre bubuitulu tréscurilor. Dupa 7 ore on. preoti cu mai multi civili se dusera la cas'a comunala, unde D. Notariu localu Petru Tibad ca barbatu inteliginte si patriotu bunu a facutu o cina stralucita, si voindu a luá parte si de astedata, ca si cu alte ocasiuni binevenite, la bucuria Romanilor, cu ochii plini de lacrimi, a rostitu o cuventare petrundiatore, urandu pregratiosului nostru Imperatru si Rege Franciscu Iosifu I., Escellenței Sele Arhiepiscopului si Mitropolitului Romanilor resariteni, Andreiu Baronu de Siagun'a, patriei si toturor barbatilor de incredere ai Romanilor ortodoxi.

Vienn'a 14 Februaru.

(Continuare si capetu din nr. din urma.)

Cu totulu altmintrea se are lucrul luat din punctu de vedere politicu.

Din estu punctu de vedere privita portarea opusetiunei, ea nici decum nu se poate justifică; caci judecandu dupa semnele eii de pana acum, in asta privintia ea e: ultragermană, ultracentralista, dualista si chiar si inconsecuiente in actiunile sale.

Portarea opusetiunei e mai antaiu ultragermană; caci e constatatu pe deplinu, ca ea gravitează spre Germania,

si ca corifeiloru ei li-aru stă intr'unu nimicu, fără vre-unu respectu la compusetiunea imperiului din atatea tieri autonome cu diferite popore si institutiuni, a le trantî pe acestea dintr-o data in Frankfurt. Acesta se vede apriatu din nenumerate anteacte ale acelor'a, si cu deosebire din portarea ablegatilor Austriei in an. 1848 la diet'a germana din Frankfurt, a Dr. Giskra si Dr. Kaisersfeld, carii ambii inca atunci, in audiulu lumei, se pronunciara pentru unirea tierilor austriace slavo-germane cu Germania. Dar si de atunci incocé o dovedira ei acest'a de repetite ori, si cu deosebire la desbaterile din sessiunea trecuta a casei ablegatilor asupra Schleswig-Holsteinului si a confederatiunei germane, candu pledara cu totii cu o insufletire entuziastica in interesulu acelor'a, respective in interesulu principiului nationalu germanu, in contr'a Transsilvanenilor si a Cechilor, carii, redimati pe compusetiunea cea poliglota a monarhiei si pe autonomia tierilor singurative garantata prin deosebite legi fundamentale de statu, precum si pe diferintă a cea mare a nationalitatilor conlocuitore, afirmau, ca noi sa ne vedem mai bine de nevoie nostre de a casa, si sa nu ne amestecam in trebile bundului germanu si ale Schleswig-Holsteinului. Ba aceiasi nesuntia a opusetiunei se poate vedea in fine chiaru si din desbaterile asupra adressei in sessiunea prezinta a senatului imperialu. Candu cu ocazia acest'a bohemulu Ciuper reflecta: „ca nu afara, ci in launtrulu monarhiei trebuie cautata taria Austriei, si anumitu in implinirea dorintelor poporului sale“ — i response referintele Giskra depre tribuna: „ca aceea, ce dice Ciuper, e „nur ein Nationalitäts-Schwindel“ (o ametiela a nationalitatilor)“ —

Mai incolo portarea opusetiunei e ultracentralistica; caci corifeii ei se pronunciara asemenea de repetite ori in parlamentu in contr'a autonomiei tierilor, si dovedira in fapta, cu deosebire in sessiunea trecuta, candu se incinse disputa intre ei si ardeleni (Groisz si Alduleanu) pentru autonomia, — ca de aru aterna lucrul dela ei, aru sorbi intr'o lingura de apa, aru reduce la nula tota autonomia tierilor nostre.

Portarea opusetiunei mai departea e dualistica; celu ce se mai indoiesce astazi despre adeverul acest'a, iee-si ostenela a mai citi odata vorbirile corifeiloru eii, d. e. a lui Kaisersfeld dela desbaterile din sessiunea prezinta asupra adressei, si se va convinge.

Nesuntia opusetiunei in directiunea acest'a arata totodata si inconsecuientia eii in actiunile sale; caci, pecandu aceea pana la sessiunea de satia a senatului imp. celu putin la audiulu lumei, strigă in gura mare in contr'a teoriei continuitatei de dreptu (Rechtscontität), si pleda, in parlamentu si diuare, pentru a dou'a teoria contraria celei d'antaiu, adeca a perderei de dreptu (Reschtsverwirkung); i vedjuramu cu ochii cum se abatura la adresa dela cararea loru cea de mai nainte, si cumu atunci se intreceau a imputa ministrului Schmerling aceea, ce ei insii defenda mai nainte.

De altmintrea inconsecuientia acest'a, precum si ura asupra acelor'a, cari n'au norocirea a fi de convingerea loru, se poate cunoșce destulu de bine si din portarea acelor'a la desbaterea asupra proiectului de lege pentru imputinarea contributiunilor personale in Ardealul, precum si din portarea acelor'a in comitetulu finantialu la retractarea bugetului cancellariei transilvane, candu argumentele referintei Alduleana cele logice si sanctoase nu potura avea nici un efectu, satia cu sofisterie loru pline de rancore, prin care isbutira a sterge aceea, ce propuse regimul pentru Ardélu, pentrucă apoi a dou'a di sa concéda pentru alte tieri, Silesia, Carintia etc. aceea, ce nu propuse regimul.

Astfelu standu lucrurile, sa nu se mire dar opusetiunea din parlamentu, deca representantii tierilor autonome, pre langa totale insusirile cele eminente ale unor'a dintre corifeii ei, pe care de altmintrea nime nu li le denegă, — nu se potu să obesce in partea ei, nepotendu-se nici intr'unu tipu unu cu politic'a ce o observa ea pana acum. Cu totulu diferite suntu interesele tierilor autonome de acelea, pe care le apartea opusetiunea; dar nici ca va ajunge acest'a la vre-unu rezultat salutaru, pana nu va respecta interesele cele a devereate ale poporului si tierilor singurative.

Multu s'a ocupat in dilele acestea foile publice cu propagarea si desbaterea unei invoiri facute istre Deák si partidul lui de o parte si mai multe notabilitati croatice, intre cari si Cancelarulu aulicu Mazuranic, de alta parte. Acum atatul unii, catu si altii demintiescu in publicu acestu programu.

Varietati si nouatati de di.

Renumitul literatu magiaru Baronulu Nicolau Iozsika reposatu in dilele acestea la Dresd'a in etate de 69 ani.

(Unu daru de botezu.) Principele serbescu Michailu a daruit finutiei sale, princesei Zorc'a din Montenegro, o papusia cumparata la Londra cu 4000#.

(Bigotismu.) Cătu e de grósa cétia in lucrurile religiunie si'n dilele nóstre cele luminate, se vede intre altele si de acolo, ce locuitorii din Trier (Germania prussa) staruiescu pelângă noulu loru Episcopu Dr. Pelldram, că sa espuna săntulu vestmentu (heiliger Rock) alu lui Christos (?), ce se afla acolo, spre folosulu susfetescu si materialu (ni se pare mai cu séma cestu din urma) alu ceteatiloru. — Vrendu nevrendu ne aducem aminte aci de Dimitriu argintariulu din Faptele Apostolilor si de: Mare este Diann'a Efeseni-lorul! —

Lini'a ferata dela Simeria la Petrosieni, despre carea orbiseram ceva mai nainte, iara occupa atentfunea publica. "Wiener Ztg." spune, ca ministeriul de comerciu a datu intreprindatorului englesescu Eduard Pickering concessiunea pe 6 luni, pentru de a face studiele technice in privintia acelei linie laterale, carea dela statjunea principala Simeria aru merge pe Streiu in susu si pe la Hatieg la straturile ecce mari de carbuni din valea Jiului. Poporului nostru din acestu tñutu atâtua de binecuvantat de Ddieu i s'aru deschide prin acést'a unu venitoriu nou; cum se va sci elu ore folosi de densulu? —

Armat'a englesa (de uscatu) consta pe anulu acesta cu totulu din 212,568 fectori si pentru sustinerea eii e preliminata sum'a de 14,348,00 p nti sterling (1 p. st. cam 10 f. v. a.) Marin'a englesa numerá in 1 Februaru 1865.540 nái cu vaporu si cu pense.—

Principatele române unite.

In legatura cu cele impartasite inprivintia nouui ministeriu comunicámu dupa "Reform'a" urmatorele:

Siedint'a Senatului, din 29 Ianuariu a fostu insemnata prin comunicatuna ce i'sa facutu despre messagiulu domnescu, prin care i se face cunoscuta formarea nouui Ministeriu. D. Presedinte, gasindu de cuviintia de a exprimá principii politici ai nouui Ministeriu, i facu cunoscuti in acesti termini:

"Conventiunea complectata prin plebiscitulu din 2 Maiu si statutu, eata principii administratiunei nóstre, pe catu timpu ne vomu bucurá de increderea M. Sele."

Dupa acésta declaratiune asiá de leala si caracteristica, D. Presedinte alu consiliului de ministrii, urmează astfelu:

"Onorabili Senatori! Eu credu, ca cea d'antáu datorie a unui Guvernou nou, candu se infatisíea inaintea potrei legiuitoré, este de a-si face confessiunea s'a politica. Ei bine! onorabili Senatori, confessiunea nostra este prea simpla, pentru cuventulu ca este prea legitima. Astfelu principiele religiunie nóstre politice suntu: Conventiunea, complectata prin plebiscitulu dela 2 Maiu, si prin Statutulu Aditionalu. Eata, onorabili Senatori, principie cele mari, ce vom căutá a pune in lucrare in administratiunea nostra, pe cătu Mari'a Sea, ne va dà insal'a Sea incredere."

Dar, onorabili Senatori, intielegeti prea bine, ca principie, legile, fára aplicatiune, remánu intr'o societate numai o litera mórtă. Ce ni-aru folosi institutunile cele mai bune, ce ne aru folosi cele mai frumóse promisiuni ale legiuitorului celui mai inaltu, déca acei cari suntu chiamati a le aplicá, nu voru depune tóta activitatea, tóta staruint'a spre ale dá, că sa dicu asiá, unu corp, o existintia reala in societate? Legea scrisa, Dloru, este o idee, legea aplicata este ideea incarnata, déca-mi permiteti acésta espressiune. Eata, onorabili Senatori, a dô'a missiune mare, cu care Inaltimea Sea Domnitorulu a binevoitu a ne idsarciná.

Dar in fine, o missiune asiá de mare pentru noi, aru fi ôre cu potintia sa o indeplinim, déca ne-amu pune intr'o stare de isolare? N'aru fi bine, Dloru, n'aru fi dreptu, că toti fii naftunei sa se adune pelângă Mari'a Sea Domnitorulu si sa pue mân'a la acestu mare edificiu naftunalu ce elu ni-a creatu? Dá, Dloru, neapertu. Ei bine, un'a din sentintele nóstre politice de capetenia este de a aduce pacea si infratierea intre tóte treptele societătii." (Aplause).

Prospectu politicu.

Pacea universală, de-si nu proclamata, dar celu putinu promisa in cuventulu de tronu alu lui Napoleonu, este unu daru, căruia ómenii cei mai practici, negotiatorimea, nu i se increduu multu. E de nsemnatu, ca mai totdeodata cu probateri clamarea acestei pácii in parlamentulu englesescu decursera desinfocate asupr'a unei ciocniri seriose, posibile cătu de curendu, a Engliterei cu staturile unite ale Americei de medianópte, si ca chiaru si burs'a parisiana crediu mai multu parlamentului englesescu decat cuvintelor lui Napoleonu, căci harthiele mesicane d. e. indata ce se audi despre desbaterile din Londra, incepusera a scadé, — va sa dica, nu semnu de pace.—

Comitetulu pentru compunerea adressei la cuventulu de tronu francesu s'a constituitu; se crede, ca onórea de a o conceptá iar va cadé asupr'a lui Granier din Cassagnac. Bugetulu Francei pe an. 1866. arata veniturile cu 1,702,366,836 franci,

spesele cu 1,700,755,015 franci, va sa dica prisosintia de 1,611,822 fr. —

Opulu lui Napoleonu despre viéti'a lui I. Cesaru au inceputu a esi de sub tipariu; noi comunicaramu mai susu pre-cuventarea, din carea se poate concheia de ajunsu la valórea cea deosebita a acestui opu. Dejudecarea lui in Press'a europea preste totu se pare a nu fi tocmai favorabila; căci mai toti vedu in viéti'a lui Cesar zugravita viéti'a Napoleonisiloru cu toé planurile si aspiratiunile ei.

Imperatulu a priimitu dela Maximilianu Imperatulu Mexicului ordinulu vulturelui mexicanu, creatu de cestu din urma acum de curendu. Afara de Napoleonu au mai priimitu a-cestu ordinu suveranii Austriei, Italiei, Belgii si Svediei.

Regele Victoru Emmanuelu a sositu in 23/11 Februaru la Turinu, unde a fostu priimitu cu acclamatuni vii de printii casei regesci, ministri, municipalitate si gard'a na-tiunala (dar de poporu?)

Camerele italiane se occupa seriosu cu reductiunea clerului. — Garibaldi sa fia respunsu amiciloru sei din Engliter'a, ca 'n anulu acesta nu-i e cu potintia a le face cercetarea promisa.

Prussia a respunsu la notel Austriei prin o nota predată la Vienn'a in 25 Februaru, in care nu se pretinde nici mai multa nici mai puinu, decat anectarea cu 'ncetulu a ducatoriloru. Corespondintie din Parisu arata, ca Francia incepe a se impreni cu ide'a Prusiei, numai aru dorí, că anectarea sa se faca in urm'a unui votu universalu alu poporului ducatoriloru. Cum va susta in astfelu de impregiurári amici'a intre Austria si Prussia, nu potemu sci; Austria, precum e cunoscute, ceruse instituirea provisoria a ducelui Fridericu de Augustenburg.

Foi'a oficioasa prussesa, "Provincial-Correspondenz" dice despre pretensiunile Prusiei fatia cu ducatele Schleswig-Holstein, ca armat'a si marin'a loru sa se unescă si sa se contopescă cu cea prussa, ca Prussia sa faca uuu portu pentru marin'a de resbelu in Kiel, ca sa si pótă locá armat'a unde aru vedé ca e de lipsa in totu teritoriul ducatoriloru, ea sa intre ducatele in bund-ulu nemtiescu, ca drumurile loru sa se aduca in legatura cu ale Prusiei etc., carea pe scurtu va sa dica: domnirea ducatoriloru in fapte, de si nu dupa nume.

Din Elveeti'a se scrie, ca fostulu dictatoru polonu Marianu Laugiewicz, scapatu din internatulu austriacu, se afla pe drumu spre Elveeti'a, unde in dilele din urma au sositu preste 100 emigranti poloni, mai cu séma din Austria. —

Mai nou. Tocmai pecandu incheiamu ne sosí trist'a no-vela, ca D. Ioan Marcu, candidatu de preotia si as-cultatoriu de drepturi in anulu alu III. la academi'a c. r. din Sabiu si administratoriu provisoriu alu tipografiei archidiecesane dupa o bólă indelungata a reposatu in 23 Februaru 1865 st. v. in cas'a parintiloru sei, in satulu invecinatu Poplac'a.

D e s p r e d o t a r e a p r e o t í m e i s e r b e s c i aflu-mu in fóia oficioasa "Wiener Ztg." ca in privintia a celeia s'a formatu classe in lefi de 1000, 800, 700, 600, 500, 400, f. v. a. Protopopii afara de acestea mai priimescu căte 3% din lefile preotimei cercuriloru, si toldeodata li se da căte un capelanu. —

Nr. 7—2

EDICTU.

Prin care Mari'a F. Mandruti'a legiuitora sot'a lui Christea Proc'a, ambi din Rasnovu, carea de mai multu tempu a para-situ cu necredintia pre legiuitorulu seu barbatu, se provoca, in terminu de unu anu dela datulu presinte, a se infatisia cu atât'a mai sicuru inaintea subscrișului Scaunu Protopopescu, căci la din contra, si fára de ea, se va decide procesulu matrimo-nialu, asupra-i urdítu, in sensulu SS. Canone bisericesci.

Dela scaunulu protopopescu greco-orientalu alu Branului, Zernesci in 3 Ianuariu 1865. I. Metianu m. p., Protopopu.

Burs'a din Vienn'a 24 Febr. (8 Martie) 1865.

Metalicele 5%	71 80	Actiile de creditu	183 20
Imprumutulu nat. 5%	78 70	Argintulu	110 50
Actiile de banca	800	Galbinulu	5 32.

Corespondintia. Anonimului din Beiusiu : Corespun-dint'a privitoré la starea cea rea a gimnasiului o vomu priimí uumai atunci, déca form'a ei'ea ironica si sarcastica se va schimbá in forma de corespondintia serioasa si déca vei ave bunatate a ne spune, cine esti? — N. B. iu B. Nu seracii, ci bravii granicieri romani! — La multi. Espeditiunea se face de aici regulatul; caus'a intardiarei si nepriimirei nu poate sa fia alt'a decat umblarea cea rea a postelor din caus'a zapezei, prin carea patimim si noi. —

Eratele din nr. trecutu: la revista inter. s. 29, trantesca de a se citi: tintesca; la Pest'a pag. 58 col. 2, o filomela desceptandu-se, a se citi: o filomela desfandu-se etc.

Editur'a si tipariulu tipografiei archidiecesane.